

Notranjec

GLASILO

POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA ZA NOTRANJSKO V POSTOJNI.

Izhaja vsako soboto
in velja po pošti za celo
leto 4 K, za pol leta 2 K.
Posamezne številke po 10 v.
Na naročbe brez denarja
se ne oziramo. Uredništvo
in upravnništvo je v Postojni
hišna štev. 256.

Inserati
se računajo za celo stran
36 K, za $\frac{1}{2}$ strani 25 K, za
 $\frac{1}{3}$ strani 18 K, za $\frac{1}{4}$ strani
9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K. Pri
večkratni objavi primeren
popust. Mala naznanila po
20 vin. od petit-vrstice.

Volilna reforma.

Do konca meseca svečana je obljubila osrednja vlada, da predloži državnemu zboru podroben načrt novega državnozbornskega volilnega reda na podlagi splošne, jednake volilne pravice. Vodilne misli tega načrta je javila vlada že 28. novembra pr. l. Načelu, da bodi vsak moški, ki je dovršil 24. leto, volilec, že tedaj ni nihče resno nasprotoval. Nemci in Poljaki, glavni sovražniki volilne reforme, so se morali hočeš nočeš vdati. Vendar so načela, ki jih je vlada razvila zaradi razdelbe mandatov, za Slovane krivična. Splošno se je opazilo, da so naši klerikalni poslanci, ki so bili popred prav glasni, kar vtihnili. Vlada jim je pač s kakim koščkom, ki je klerikalcem dišal, zamašila usta. A da ravno v tem za Slovence prevažnem času slovenski poslanci lové drobtine, zna postati za nas usodno. Do volilne reforme pride gotovo, in kakoršna bo ta reforma, taka bo tudi za dolgo časa usoda Slovanov sploh, Slovencev pa še prav posebno. Izmed 25 $\frac{1}{2}$ milijona avstrijskih prebivalcev je Nemcev samo 8 milijonov; gre jim v državnem zboru le $\frac{6}{17}$ poslancev, torej le dobra tretjina, med 425 poslanci, ki jih šteje današnji parlament, le 150. Slovenci imamo sedaj v državnem zboru le 15 poslancev!

Doslej ni znan javnosti noben vladni načrt, ki bi objasnil, kaj se namerava s Slovenci. Drugod vse računa, zbira statistične podatke, poslanci se neprenehoma posvetujejo in pritiskajo na vlado, da njim v prilog premeni volilni načrt. O naših klerikalnih poslancih ni prav ničesar slišati in njihovo glasilo „Slovenec“ pobira novice o volilni reformi iz nemških in čeških listov, znamenje, da so glede bodočnosti sedanji voditelji slovenskih poslancev z dr. Šušteršičem na čelu, dr. Žitnikom pa kot zapisnikarjem v „Slovenca“, prav popolnoma v temi in da s kakimi pritožbami nočejo delati sitnosti vladi, svoji prijateljici.

List znanega češkega voditelja dr. Stranskega „Lidove Noviny“ je objavil, da ima vlada sledeči načrt volilne reforme. Dobiti ima namreč poslancev:

Galicija	95	(+*17)
Češko	115	(+5)
Dolenja Avstrija	52	(+6)
Moravsko	43	
Štajersko	28	(+1)
Gorenja Avstrija	10	
Tirolsko	20	(—1)
Šlesko	12	
Kranjsko	11	
Koroško	10	
Dalmacija	10	(—*1)
Bukovina	9	(—2)
Solnograd	6	
Istra	5	
Trst	4	(—1)
Goriško	4	(—1)
Pedarlsko	4	

Na Koroškem in Štajerskem nas je Slovencev $\frac{1}{3}$, na Primorskem pa Slovencev in Hrvatov $\frac{2}{3}$. V gorenjem proračunu nam gre po pravici na Štajerskem in Koroškem 13 poslancev, na Primorskem pa 8. Ker je na Kranjskem Nemcev za 1 mandat premalo, bi imelo pripasti vseh 11 mandatov Slovincem. Imeli bi torej 29 poslancev, vsa jugoslovanska delegacija pa bi štela 40 poslancev.

Tako pa nočejo niti vlada niti Nemci. Upajo namreč razdeliti mandate in volilne okraje na Štajerskem in Koroškem tako, da dobe Nemci več zastopnikov in se izgube slovenske manjšine v nemških večinah. Da to dosežejo, predlagajo n. pr. na Koroškem, da se združijo mesta in kmetske občine. V mestih imajo namreč Nemci večino. Proti vsem tem nakanam bi bilo najboljšje krepko zahtevati, da se slovenski in drugi volilci ločijo, kakor se je to sklenilo za deželnozbornske volitve na Moravskem. Vsaka narodna skupina dobi pravično sorazmerno število mandatov. Tako bi bilo za vedno one

*) + pomenj za koliko več, — pa za koliko manj bo imela dežela odslej poslancev. Vseh poslancev je bilo doslej 425, po novem pa 448.

mogočeno preglasovanje narodnih manjšin in goljufiga volilna geometrija.

Slovenci čakajo po dolgem Šušteršičevem kričanju, da pokaže v delu, ali zna doseči za Slovence ugodno volilno reformo.

Politične vesti.

Na Jesenicah je odstopil dosedanji slovenski župan Klinar. V občini, kjer vladajo tako hudi boji, res treba bolj energičnega moža kot je bil Klinar. A da je odstopil iz strahu pred klerikalci, ki delajo za Nemce, ravno v tem trenutku, ko so pred durmi občinske volitve, je hud udarec za Slovence. Klerikalci so siloma preprečili izvolitev novega župana in tako se nam lahko zgodi, da je bil Klinar zadnji slovenski župan na Jesenicah.

Dopolnilna državno-zborska volitev na Dolenjskem je izpadla, kakor smo pričakovali. Samostojna kmetijska stranka je začela komaj par dni pred volitvijo agitirati za svojega kandidata Jurija Drobniča, posestnika v Sodražici, ni bila prav nič organizirana in ni imela nobenega glasila. Klerikalci pa so na škofov ukaz napeli vse moči, vendar je dvorni svetnik Šuklje dobil le 1063, Drobnič pa 807. Tudi Nemci so nasprotovali kmetiskemu kandidatu in kočevski župan Loj se je proti njemu posebno trudil. — Zanimivo vest čujemo iz Šmartna pri Litiji. Tam so do zadnjega časa dekan in kaplanje odstavljali in nastavljali občinske odbornike, slednjič je bilo kmetom preveč, čez noč je

nastala samostojna kmetijska stranka in v vseh treh razredih pometala klerikalne kandidate iz občinskega odbora. Dekan Žlogar je kandidiral in zase glasoval v vseh treh razredih in tudi v vseh treh razredih propadel.

V Dalmaciji so se lani srečno iznebili namestnika Nemca Handla, sedaj pa je imenovala vlada Nikolaja Nardelli-ja, ki je domačin in dokaj priljubljen pri Slovanih in Italijanih, namestnikom.

Moravski deželni zbor se je sešel dne 8. t. m. h kratkemu zasedanju, kajti še pred koncem januarja se skliče državni zbor. V tej dobi pa bo rešil moravski deželni zbor več zelo važnih predlog. Sedaj se razpravlja o meščanskem šolstvu. — Naši klerikalci so kar tiho, čeravno se je na njihovo željo sklenilo pozvati vlado, da v januarju skliče kranjski deželni zbor zaradi deželno-zborske volilne reforme!

V Galiciji je agitacija za splošno, jednako volilno pravico prav posebno živahna med Malorasi. Tri milijone jih je, a Poljaki jih tlačijo. Od splošne jednake volilne pravice pričakujejo rešitve. Vrše se velikanski shodi rusinskih kmetov in delavcev.

Na Ogrskem. Položaj je neizpremenjen. Vlada misli postaviti na čelo komitatom takozvane kraljeve komisarije, da zatre upor.

Na Ruskem je vlada z vojaško silo potlačila upore, le na Kavkazu so revolucionarji še gospodarji. Po veliki noči se snide ruski državni zbor. Poljaki bodo v njem popolnoma enakopravni.

Na Francoskem se je razvila velikanska agitacija za volitev novega predsednika republike. Kandidat,

Listek.

Šola in dom.

Glavni namen ljudske šole je otroke vzgajati, da bodo enkrat vrli ljudje in državljani.

Ako opazujemo nadaljno življenje naših učencev, se moramo žal prepričati, da ljudska šola v premnogh slučajih svojega vzvišenega smotra ni dosegla. Najžalostnejši dokaz za to nam je pač število mladoletnih zločincev. Žalostno dejstvo, da so taki zločinci največkrat žrtve slabe vzgoje, je že marsikoga dovedlo do zaključka, da ljudska šola sploh ničesar ne zmora za vzgojo. Taka sodba je seveda krivična in prenagljena.

Upliv šole na vzgojo je velik, a ne sme se ga precenjevati. Pomisliti moramo, kako kratek je čas, ki ga otrok preživi v šoli pod nadzorstvom učitelja. Izven šole pa je njegova vzgoja prepuščena drugim oblastem, ktere so zanje ravno take, da še večje važnosti kot šola. Te oblasti so dom in okolica, v kateri otrok živi. Ako šola, dom in okolica uplivajo na otroka v enako svrho, ako se vsi trije združijo na poti k istemu cilju, šele potem se bo moglo v vzgoji otrok doseči to, kar zakon zahteva od ljudske šole. Eno glavnih načel za vzgojo je namreč: vzgoja bodi enotna.

Največjega upliva za vzgojo je in ostane dom. Stariši so od Boga poklicani voditelji in prvi učitelji svojih otrok. Ako stariši svojo nalogo izpolnjujejo vestno in razumno, šola lahko nadaljuje in spopolnuje, kar so pripravili; ako pa stariši nimajo smisla za vzgojo, če ovirajo še to, kar je učitelj dogradil, šola sama ne more mnogo doseči.

Podajam nekoliko vzgledov, iz katerih spoznamo, kako n. pr. dom lahko greši zoper šolo.

Neki deček je v šoli med poukom redno zaspal. Bil je slaboten sinček revnih starišev. Na moje vprašanje mi je povedal, da vstaja vsak dan ob štirih zjutraj in mora težko delati, večkrat gre brez zajutreka v šolo. Ni čuda, da je revše opešalo in ni moglo slediti pouku! Zdrava duša v zdravem telesu, je načelo, ktereга pri vzgoji ne smemo prezreti. Vsaka mati bi morala biti temeljito poučena o telesni odgoji otrok. Vedeti bi morala, kako mora svojega otroka hraniti, in ga v šolski dobi ne preoblagati s pretežkim delom. To bodi na kratko omenjeno glede telesne odgoje.

Stariši imajo navadno srčno željo, da bi njih otrok postal priden in dober človek. Sami k temu lahko pripomorejo največ in sicer s pametno vzgojo in lepim vzgledom. A kakor izkušnja kaže, se prepogostokrat greši v tem oziru, bodisi da stariši vzgoje

ki ga podpirajo klerikalci, čeravno ni klerikalec, Dumé je sicer z malo večino izvoljen predsednikom poslanske zbornice, vendar se vobče smatra izvolitev kandidata združenih protiklerikalnih strank Faliera za zagotovljeno.

Konferenca velevlasti za Maroko. Večina evropskih velikih držav si išče posesti dežela v drugih delih sveta, da si v njih utrdi trgovina, da se vanje useljujejo njeni državljani. Ker evropski osvojitelji domačine kar morejo izsesavajo, se ti narodi, nič kaj radi ne podvržejo evropskim gospodarjem. Tudi sultan v Maroku se brani na vse pretege, da ne bi prišla njegova država v oblast Francozom. Severno Afriko so si velevlasti že precej razdelile. Egipt so pograbili Angleži, na Tripolis škilijo že Italijani, Alžir in Tunis so Francozi že popolnoma zasedli, samo Maroko, ki leži nasproti Španiji, je še svobodna država. Francoska trgovina je tudi Maroko že močno zaslužila. Stari sovražniki Francije Nemci so videli odpor marokanskega sultana, in sam nemški cesar Viljem je šel posetit mohamedanskega vladarja. Storil je to seveda, da pripomore nemški trgovini več prijateljstva v Maroku in tako pomalem izpodrine francoski upliv v tej deželi. Tega seveda Francozi niso radi videli in za las je manjkalo, da ni izbruhnila lani v jeseni vojna med Nemčijo in Francijo. Zadeva se je sedaj pomirila v toliko, da je sklicana seja zastopnikov vseh evropskih velevlasti v Alžesiras na Španskem, kjer se bodo pogodili na troške Marokancev, kako in do katere meje jih sme izrabljati Francija, do katere pa Nemčija.

ne umejo, bodisi, da dajejo slab vzgled. Učiteljeva beseda v takem času ni dovolj močna, da bi zamogla premagati domač upliv, kajti otrok smatra stariše za svoj vzor — kljub vsem napakam, ki jih morda imajo.

Naj navedem par vzgledov! Ko so se učenci učili o gozdu, jih vpraša učitelj: „Kdo izmed vas je že jedel divjačino?“ Skoro vsi učenci vzdignejo roke. Začuden vpraša učitelj, kje so jo dobili. Vsak je vedel kaj zanimivega povedati, eni so ga vjeli na zanjko, drugi so ga pobili s kamenjem i. t. d. To je sicer še prav mala nepoštenost, a vendar ni prav, če se navaja otroke k temu.

Črešnja na župnijskem vrtu je bila vsako leto obrana, veje polomljene. Vaški paglavci so pozobali vse do zadnje češnjice. Čuda ni, da so jim dišale, ker je bilo malo češenj v tistem kraju. A čudno se mi zdi postopanje starišev. Neki oče pozvan, da naj posvari sina, reče: „Saj je sadje za vse vstvarjeno“. To je bilo menda splošno mnenje v vasi. Mala nepoštenost rodi veliko, otrokova vest postane pretrda, tuje imetje je treba spoštovati. Tako si oče lahko vzgoji nepoštenega sina.

Drug slučaj! Oče obdrži otroka doma, ker ga rabi za delo na polji. „Povej učitelju, da si bil bolan“, veli svojemu otroku, in tako navaja otroka k laži. Nešteto-

Domače vesti.

Umrli je v Podragi pri Vipavi vrla gospodinja Marijana Bratož, ki se je zanimala za probujenje ljudstva. Kmetijski čitalnici je bila prava opora in ob grobu so se udeleženci hvaležno spominjali čitalnične matere. Blag ji spomin!

Osebnosti. Okr. komisar dr. Anton Pilshofer je premesčen iz Postojne v Novo mesto, dež. vladni koncipist Fran Vlček pa iz Kranja k glavarstvu v Postojno. — Inspekcijskim komisarjem je imenovan gozdarski praktikant Hugo Schiebel v Postojni.

Učiteljske vesti. Gdč. Marija Remžgar, suplentinja v Logatcu, je imenovana za provizorično učiteljico v Spodnjem Logatcu. — Gdč. Justina Grilec je imenovana za provizorično učiteljico v Logatcu za izpraznjeno mesto Marije Šušteršič.

„Narodna čitalnica v Postojni“. Pri odborovi seji dne 10. t. m. so se v smislu §. 10, točka 2. društvenih pravil izžrebali časopisi in določil red, po katerem bodo prejemale člani časopise na dom. — „Ljudski knjižnici“ je izposloval odbor pošiljanje „Edinosti“ po znatno znižani ceni in brezplačno pošiljanje „Ljubljanskega Zvona“ in „Slovenskega Naroda“, za kar se izreka slavnim upravnistvom teh listov srčna zahvala. — Sklene se prirediti dne 21. t. m. čitalniškimi članom in po njih vpeljanim gostom družbinski večer s plesom, dne 2. svečana pa običajni „Vodnikov ples“, obakrat v gorenjih prostorih hotela pri „Kroni“. — Napravi se na „Notranjsko posojilnico v Postojni“ prošnja za

krat se zgodi, da stariši z lažjo prikrivajo učitelju to ali ono, a tega ne pomislijo, da otroku na duši škodujejo s tem neizmerno. Še več kot s slabo vzgojo, greši dom s slabim vzgledom. Učitelj je v šoli govoril o škodljivosti opojnih pijač. Vprašal je otroke, kdo izmed njih je že okusil žganje? Skoro vsi so ga že okusili, pripovedujejo veselo, nekteri so bili tudi že pijani! Tega je hlapec prisilil, naj se opije, onega so vpijanili na ženitovanji, enega je celo boter pri birmi prisilil, da se je napil. Ta pripoveduje, da je oče nabil mater v pijanosti — in predno jih more učitelj ustaviti, tudi že drugi povedo kaj podobnega. Kaj more neki potem šola doseči v boju proti pijančevanju?

Še en slučaj o slabem vzgledu!

Učitelj govori v šoli o varstvu živali in poizveduje, kako ravna doma z živalimi. Izve, da so nekje utopili starega mačka. Predno so ga vrgli v vodo, so ga v zavezani vreči pretepli, kolikor so ga mogli, ker je baje v mačku hudič. Drugje so pribili živo sovo na vrata. Drugod zopet pretepajo nedolžno živino in jo obkladajo s surovimi kletvami. Tako se uči otroke mučiti živali in preklinjati. Šola pač stori za varstvo živali, kolikor more, a v takih okoliščinah seveda mnogo doseči ne more.

odpis čitalniškega dolga ter prošnja za denarno podporo „Ljudski knjižnici“. Istotako se napravi prošnja na postojnsko županstvo in trško oskrbnništvo, da se dovoli gmotna podpora za „Ljudsko knjižnico“. — Sprejme se predlog, da ostane čitalnica še nadalje član postojnskega godbenega društva z mesečno članarino 3 K. — Blagajnikovo poročilo o stanju društvene blagajnice v dohodkih 317-10 K in stroških 325-29 K, toraj v primanjkljaju 8-19 K, ki pa je nastal vsled tega, ker se je naročilo več časopisov za celo leto, se vzame v vednost. — Konečno se sprejmeta v društvo dva na novo pristopivša člana.

Projekcijsko predstavo „Lepa naša domovina“, nje krasote in znamenitosti s predavanjem priredi v Postojni v nedeljo 14. t. m. zvečer točno ob 7. uri v Narodnem hotelu gosp. Rožun iz Litije. Kazalo se bode nad 100 slik iz najlepših krajev naše lepe slovenske domovine. Ker bo ta večer nekaj jako lepega in zanimivega ter bo vstopnina jako nizka, je upati obilnega obiska.

Učni načrt za postojnsko deško šolo za leto 1906/7 je nančno ministrstvo potrdilo.

Postojnsko jamo je obiskalo v mesecu decembru 36 oseb in vplačali so vstopnine 144 K. Istega meseca lanskega leta pa 28 oseb ter je znašala vstopnina 135 K.

Prostovoljno gasilno društvo v Hruševju ima svoj občni zbor 14. t. m. ob 4. uri popoldne v prostorih gosp. Matevža Milharčič-a z sledečim vspešnim pregledom: 1. Pregled in odobrenje računa za leto 1905. 2. Vpis novih udov. 3. Predlog posameznih društvenikov.

Prostovoljno gasilno društvo na Planini je izvolilo na občnem zboru dne 6. t. m. kneza Hugo Windischgrätza svojim častnim članom kot velikega podpornika društva.

Iz Košane se nam poroča, da so tam ustanovili „Košansko pevsko društvo“ katerega pravila so potrjena in ktero ima 2 ustanovnika, 32 podpornikov ter 48 pevcev. V odbor so izvoljeni sledeči gg.: Janko Grad, predsednik-pevovodja; Dragotin Ambrožič, podpredsednik; Franc Kovač, tajnik; Franc Biščak, tajniški namestnik; Ivan Kaluža, blagajnik; Janez Hladnik, Jan. Medved, Štefan Hreščak, Franc Kapelj, Janez Rotar, Jos. Kaluža, odborniki; Jos. Samsa, Fran Kaluža, Jos. Magajna, namestniki. Pevsko društvo se neutrudno vadi v petju ter ima nekaj prav rojenih pevcev. Navdušenje je nepopisno.

Tržaška podružnica „Slov. plan. društva“ ima svoj občni zbor v soboto dne 13. t. m. Po slučajnem vspešnem družbinski sestanku, na katerem predava prof. Merhar: „Zakaj moderni mestni človek toli hrepeni po prosti naravi?“

Redka pasja starost. Župan in poštar Mulley v Dol. Logatcu ima psa, ki je star okoli 22 let. Psi te starosti so jako redki. Metuzali, kajti navadno živi pes do 10 ali 12 let. Psov s petnajst leti je zelo malo. Na avstrijskih pasjih razstavah sta dosedaj bila le dva psa, ki sta doživela dvajset let. Bila sta to foksterijerja

„Belgrade Joh“, vržen leta 1868, ki je poginil l. 1888. in „Wordl“, ki je poginil l. 1900 in bil vržen l. 1880.

Poste restante-pošiljatve. Trgovinsko ministrstvo je odredilo, da se v bodoče na zahtevanje stranke pošiljatve s šifre-naslovom pošljejo v stanovanje prejemalca. Pri tem si pa poštna uprava pridrži pravico, zahtevati od prejemnika v dvomljivih slučajih dokaz identičnosti. Ta dokaz je podati ali pri prošnji za pošiljanje ali pa pri dostavljanju.

Poštna znamke se podraže. Trgovinsko ministrstvo namerava povišati pristojbino za pisma. Od 1. marca t. l. dalje bomo rabili mesto 10 vinarских 12 vinarske znamke. Dopisnicam za notranji promet se zniša cena na 4 v, kar znači za državo letni odbitek 700.000 K.

Stara vera je razširjena na Kranjskem, posebno na Notranjskem, da uhani izvlečejo bolezen iz glave. To seveda ni res, pač pa je gotovo, da je vtikanje uhanov celo nevarno. Uhanje so ljudje od nekdaj nosili kot okrasek; divjaki imajo zlate obroče zaradi lepšega tudi v nosu. Splošno se dičijo ženske z uhani, moški to navado opuščajo, ker nečimernost moškemu še manj pristojna kot ženski. Da prebodemo uho s šivanko, to še ni nevarno. Ker bi se pa luknja zacelila, pustimo zapognjeno buciko v ušesu. Krog bucike se napravi zelenica, na ušesu nastanejo ostudne hraste. Kri se je zastrupila, in le neumna vraža je, da so te hraste „ven izvlekle“ kako bolezen, ki bi bila drugače nastala drugod.

O železniški nesreči na postajališču Planina se nam poroča: Dne 7. t. m. zjutraj okoli 7. ure stal je tovorni vlak št. 155, prihajajoč iz Trsta, pri signalni plošči pred postajališčem Planina, ko pride za njim tovorni vlak št. 117 in zadene vanj. Razbilo se je 17 voz, v katerih so bili večinoma otrobi. Višji konduktar vlaka št. 117 g. Sladovič in strojevodja sta poškodovana. V trenutku nesreče privozi iz Ljubljane mimo postajališča brzovlak ter zadene ob vozove trčenih vlakov. Poškodoval se je pri tej priliki le stroj brzovlaka in par šip osebnih voz se je razbilo. Potnikom se ni ničesar zgodilo. Brzovlak je imel vsled tega par ur zamude. Velika sreča je, da razbiti vozovi niso ležali na tiru, kjer je vozil brzovlak, sicer bi se lahko pripetila strašna nesreča. Tudi gre vsa hvala za njegovo pozornost strojevodju M. Vičič-u, ki je kljub megli in snegu zagledal signalno ploščo v trenutku, ko je bilo še mogoče z vsem naporom zavirati vlak, da se je odvrnila še večja nesreča. Prva pomoč je prišla iz Št. Petra. Postajenačelnik g. Šušteršič, ki je došel s pomožno lokomotivo in potrebnimi pripravami v spremstvu asistenta g. Herischa, je takoj prevzel vodstvo vseh del. Tir, po katerem sta vozila trčena vlaka, je bil le prvi dan zaprt in so imeli vlaki le tisti dan nekoliko ur zamude; drugi dan vršil se je promet zopet redno. Veliko krivde opetovanim nezgodam na Planini se pripisuje ondodnim čudnim razmeram. Postajevođa je poduradnik, ki mora opravljati službo prometnega uradnika, prodajalca voznih

listkov, vrh tega pa tudi še službo izmikača in čuvaja, kar je gotovo, osobito v zimskem času in pri večjem prometu, prenaporno za dotične uslužbence. Pomanjkljivost je tudi, da ima postajališče, kjer se izpregajo pomožni stroji borovniški in kjer se ustavljajo malone vsi tovorni vlaki, le tri tire. Kakor smo videli baš sedaj, stali so na tem mestu trije tovorni vlaki v trenutku, ko je vozil mimo brzovlak.

Ponesrečen dijak. France Rupnik iz Idrije se je naveličal obiskovati idrijsko realko in jo je radi tega popihal proti Kamniku, kjer so ga prijeli in odpeljali domov. Med Logatcem in Borovnico pa je padel iz vlaka ter si zlomil levo nogo in desno roko. Prepeljali so ga v deželno bolnico.

Lažnjivi „Domoljub“ še vedno vstraja pri svoji prvotni lažnjivi trditvi, da poslanec Fr. Arko ni glasoval za samoslovenski zapisnik. Mi smo poslanca g. Arkota prosili za tozadevno pojasnilo in dobili od njega nastopni odgovor: Čislano uredništvo! O predlogu za samoslovenski deželnozborski zapisnik se je večkrat glasovalo in ne le dvakrat, kakor trdi „Domoljub“. V prvi tozadevni seji smo glasovali za samoslovenski zapisnik vsi slovenski poslanci obeh strank. Jaz in nekteri moji tovariši iz središča smo tudi v poznejših sejah dosledno glasovali za samoslovenski zapisnik. Enkrat, če se ne motim, je bilo v predzadnji seji, sem bil vsled bolezni odsoten in takrat mi seveda ni bilo mogoče glasovati. Toliko resnici na ljubo. Kdor kaj nasprotnega trdi, ne govori resnice. Velespoštovanjem Francišek Arko, deželni poslanec. — Iz tega popolno verodostojnega pojasnila naši in Domoljubovi bralci lahko vidijo, koliko se sme Domoljuba verjeti.

Kaj je novega po Slovenskem.

Oratorijska koncerta „Glasbene Matice“ v Ljubljani. V nedeljo, dne 14. januarja in v sredo, dne 17. januarja proizvajala bo „Glasbena Matica“ v Ljubljani krasno, veliko, novo delo „Canticum canticorum“ ali „Visoka pesem kralja Salomona“, pod vodstvom koncertnega vodje g. M. Hubada. Velik komponist, morda najboljši, kar jih sedanja laška glasba premore je Henrik Bossi. On velja za najboljšega klasika moderne laške resnejše godbe. „Visoka pesem“ je že njegovo 120. delo. Od cele svetovne oratorijske literature zadnjih let je pa najlepše. Delo se v Avstriji razven v Pragi še ni nikjer izvajalo, krasno pa je tako, da se je na Nemškem, Angleškem, Holandskem in Francoskem tekom 4—5 let že tridesetkrat v velikih koncertih z največim uspehom izvajalo. V delu „Canticum canticorum“ sta dve veliki solistovski partiji: sopranska partija izvaja besede „neveste“, ki po tolmačenju predstavlja „Cerkev Kristusovo na zemlji“, baritonska partija pa izvaja besede „ženina“, „Kristusa.“ So-

pransko partijo „neveste“ bo pela odlična koncertna pevka iz Dunaja, gospa Henrijeta Kury, koja je pri oratoriju sv. Franciška v stolni cerkvi tudi sopransko partijo pela. Veliko in hvaležno baritonsko partijo bo izvajal kot sodelujoč solist operni pevec slovenskega gledališča gospod Jan Ouřednik, ki je ljubljeneec slovenskega gledališkega občinstva in od katerega je pričakovati, da bo s svojim visokim baritonskim glasom visoko partijo dela najkrasnejše in z največjim učinkom izvedel. Mešani zbor „Glasbene Matice“, okoli 140 pevcev in pevk ima izvajati v oratoriju krasne zборе, poleg tega nastopi veliki orkester godbe c. kr. pešpolka št. 27, pomnožen z nekaterimi člani „Glasbene Matice.“ Koncerta se priredita v veliki zgornji dvorani „Narodnega doma“ in se pričneta obakrat točno ob 1/8. uri zvečer. Vstopnice se dobivajo v predprodaji pri g. J. Lozarju na Mestnem trgu in sicer sedeži po 5, 4, 3 in 2 K, stojišča po 1 K 60 h.

Občinski svet ljubljanski je imel v zadnji seji odobriti proračun za leto 1906. Redne potrebščine so proračunjene na 687.233 K izredne pa na 259.232 K, skupaj na 946.749 K. Redno pokritje 360.776 K, izredno pa 9.412 K, skupaj 950.148 K, torej prebitka za 3439 K. Župan je konstatiral, da ima Ljubljana med vsemi avstrijskimi glavnimi mesti najnižje priklade t. j. samo 25%, ker tudi na Dunaju so jih letos zvišali.

Zaupni shod ljubljanskih državnih uradnikov se je vršil 5. t. m. Ostro so govorniki prijemali naše poslance, da se nič ne brigajo za gmotno stanje uradništva in njegove težnje, ampak da jim je le za svoj mandat. Sklenilo se je prirediti še pred otvoritvijo državnega zbora veliko skupščino državnih uradnikov ljubljanskih, 26 avstrijskih mest se ima pomakniti v višji razred dejalnostnih doklad. Uradništvo bo zahtevalo, da se med te všteje tudi Ljubljano.

Novi most pri Kranju. Mesto sedanjega starega mostu preko Save pri Kranju zgradijo nov večji most iz betona. Most bo stal 480.000 K.

Poskušna vožnja z lokomotivami po progi Gorica-Bukovo se že vrši. Zdaj prevažajo železniški material. Kakor kaže, se vendarle kmalu otvori bohinjska železnica.

Blejsko jezero je popolnoma zamrznilo.

Ljudske knjižnice na Dolenjskem. V zadnjem času se je začelo precej delati po Dolenjskem za probujo in prosveto. V Šmarji se je preosnovalo bralno društvo na naprednej podlagi. Tudi v Kandiji pri Novem mestu se v kratkem osnuje ljudska knjižnica. Zadnji čas pa je otvorila „Prosveta“ knjižnico na Bučki.

Konsorcij za belokranjsko železnico se je osnoval na Dunaju. Konsorcij ima izvršiti predpriprave, izdelati načrte in sestaviti proračun. Za belokranjsko železnico, ki ima iti od Straže preko Vinice in Hrvatske ter tvoriti del zveze z Dalmacijo, se Dolenjci že dolgo potegujejo. Članom konsorcija se je priglasil tudi ljubljanski župan Iv. Hribar in Lenarčič, predsednik obrtne in trgovske zbornice.

Potovalno knjižnico za obmejne Slovence na Štajerskem se namerava ustanoviti. Knjižnica je velike važnosti, da se ohrani in okrepi slovenski živelj na Štajerskem.

Slovenska zmaga. V občini Ščavnici v Ljutomerskem okraju so zmagali Slovenci pri občinskih volitvah v vseh treh razredih, dočim je sedelo doslej v odboru precej Nemcev.

„Südösterreichische Stimmen“. Pod tem imenom je začel s 1. t. m. izhajati v Mariboru v nemškem jeziku list, ki ga izdajajo slovenski klerikalci in mariborski škof Napotnik.

Zveza jugoslovanskih učiteljskih društev bo zborovala letos o Binkošti v Šoštanju na Štajerskem.

Koroški tednik „Mir“ obhaja 25letnico, kar je začel izhajati. Ustanovil ga je duhovnik stare narodne šole Andrej Einspieler. Ker pa „Mir“ ni bil zadnjih deset let dovolj dober list, se je na njegovo škodo urinilo drugih časopisov, med njimi nemškutarski „Štajerc“ in čisto črnoklerikalni „Naš dom.“

Koroško nemštvo v nevarnosti. V Frajbergu na Koroškem je ondotna žandarmerijska postaja dobila na svojo desko pod nemškim slovenski napis. Ta nedolžni napis je spravil nemštvo vse iz uma, da razgrajajo kot zblazneli in vpijejo, naj se postavijo koroški Nemci po robu prodiranju (!) Slovencev, sicer bodo doživeli še bolj neverjetne reči. Vendar še niso koroški Slovenci tako vteptani v tla, kot so doslej vedno trdili Nemci, kajti sicer bi ne bilo toliko strahu pred vsakim slovenskim napisom, ki se mora ponižno skloniti pod nemškega!

Nadškof goriški bi imel postati, kakor se je zadnje dni pisalo, slovenski kanonik Sedej. Goriški mestni svet je v svoji zadnji seji protestiral proti takemu imenovanju in laško časopisje tudi na vso moč kriči. Sedaj pa poroča neki laški časopis, da bo imenovan nadškofom najbrže neki nemški prelat iz Tridenta na Tirolskem. No klerikalnim Slovincem goriškim bo tudi ta breca všeč, kajti njim je narodnost deveta briga.

Radi obali v Gradežu se prepirata vlada in mesto Gradež. Ko so dne 2. t. m. prišli Piranci z ladjo „Elizabet“ po pesek, so jim Gradežani pretili s silo. Posređoval je parnik „Audax“, ki je odpeljal mornarje iz „Elizabete“, ki so jo Gradežani odpeljali v svojo luko. Vladna parnika in orožništvo je prisililo Gradežane, da so dali parnik nazaj. Obala je polna peska, ki ga vedno odvažajo, a Gradežani se temu protivijo.

Ogenj v Trstu. 4. t. m. zvečer je začelo goreti v manufakturni trgovini Benussijevi v Trstu. Predno je prišla požarna bramba, je že zgorelo pol trgovine. Ogenj so pogasili v eni uri. Škode je 20.000 kron.

Smrt rojaka v Ameriki. Anton Keber doma iz Nadleska je padel v Babertonu v kotel vrelih kemikalij ter se tako opekel, da je kmalu nato umrl.

Prosveta.

Brezbriznost pri nas samih. Idrijska realka ima, kakor že znano, v spodnjih razredih slovenski pouk. V 5. razredu se poučuje le verouk slovensko, ker nimamo dosedaj še nobene druge slovenske knjige za višje oddelke srednjih šol. V treh letih, ko bo idrijska realka popolna, bo zavod najbrž podržavljen. S tem bomo Slovenci zopet enkrat zamudili lepo priliko, ki se nam nudi sedaj na lastnem zavodu, da ga uredimo svojim željam primerno. Danes odločuje na idrijski realki učiteljski zbor samo o učnih knjigah in o učnem jeziku. Pozneje bo govorila država. Treba bi bilo predvsem verouka, zgodovine, naravoslovja in fizike. Občinski odbornik idrijski gosp. Lapajne je že urgiral, da bi idrijska občina razpisala nagrade za prepotrebne slovenske knjige, a dosedaj še ni bilo reakcije, vzlic temu, da je menda denar na razpolago. Žalostno! Tudi deželni odbor naj bi razpisal nagrade. Živimo v realnih časih in tudi pri slovenskem profesorju smo videli, da idealne besede ne izdajo veliko.

„Prosveta“. Dne 14. t. m. priredi „Bralno društvo“ v Žireh veselico z igro „Županova Micka“. Čisti dobiček je namenjen v korist potujoči knjižnici „Prosvete“, ki že dalje časa izbornu deluje v žirovski dolini.

Anton Aškerc, znani slovenski pesnik, je obhajal te dni 50letnico. Bil je duhovnik, a ker njegove prelepe pesmi niso ugajale višjim duhovskim oblastem, je moral dati slovo temu stanu in je sedaj arhivar na mestnem magistratu v Ljubljani. Izmed mnogoštevilnih njegovih del imenujemo: „Balade in romance“, „Lirske in epske poezije“, „Nove poezije“, „Četrty zbornik poezij“, „Zlatorog“, „Primož Trubar“, „Mučeniki“, „Ruska anatologija“. Na mnoga leta!

Meščanskih šol imajo na Moravskem, ki šteje 2.400.000 prebivalcev 156. Med njimi je 86 čeških (torej 55,13%), nemških pa 70 (44,87%). Na Moravskem biva $\frac{1}{4}$ Čehov in le $\frac{1}{4}$ Nemcev in Židov. Nemci so torej dobro izrabili vladu in si na troške Čehov ustanovili šol. Samo zadnje leto se je na Moravskem ustanovilo 10 novih meščanskih šol. Med vsemi avstrijskimi kronovinami zanemarja to važno vrsto šol najbolj naša Kranjska.

Novinarski urad (korespondenčni biró) je ustanovila država 1. t. m. v Pragi. V velikih mestih imajo take urade, ki zbirajo novice in jih potem proti odškodnini vpošlejo listom, ki so na te novice naročeni. Iz tega si bralci lahko razložijo dejstvo, da imajo veliki listi, ki istočasno izhajajo, dobresedno iste brzozavke in novice. Največji novinarski urad je c. kr. korespondenčni biró na Dunaju. Ta je ustanovil sedaj podružnico v Pragi. Načelnik je Čeh. Za Čehe je pridobitev silno važna: dunajski biró uraduje samo nemško in morajo slovanski časopisi, ki so pri njem naročeni, vsa poročila sproti prevajati, kar novinarju, ki mu je sekunda draga, trati obilo časa. Z ustanovitvijo češkega urada pa bo tudi prišlo v javnost več resnice, ker Nemci silno radi

lažejo o dogodkih v Pragi. — Tudi za Ljubljano bi bila podružnica nekaj koristnega.

Kako naj se zidajo šole. Pred kratkim je izdal šolski svet Nižjeavstrijski odlok za vse izven Dunaja ležeče kraje na Nižjeavstrijskem. Škodovati ne more, če povemo, kaj ta odlok med drugim vsebuje. — Šole naj se zidajo na senčnatih krajih, če možno na planem in kar najbolj možno v sredini šolskega okraja, kamor priti ne dela nikomur težav. Prostora naj zavzame šola toliko, da se na njem lahko sezida poslopje, telovadnica in šolski vrt. V večjih krajih naj se napravijo tudi šolarske kopelji in šolarske kuhinje. Kjer ostajajo otroci opoldne v šoli, naj se zanje napravijo posebni prostori za razvedrilo.

Knjižnice na vojnih ladijah. Zadnji čas so začeli ustanavljati knjižnice tudi na vojnih ladijah. Kapitan vzhodnoindijskega parnika je prvi prišel na misel, uvesti za svoje pomorščake to novotarijo. Ko se je vrnil z morja, ni mogel knjižnice prehvaliti. Ljudje so se na ladiji kakor izpremenili. Postali so miroljubni, spravljeni in zadovoljni. Za kratek čas je sem pa tam kdo čital naprej, nato pa so se o brani stvari razgovarjali. Popreje je moštvo povsod, kjer so se ustavili, hitelo na suho in se velikokrat nalezlo mrzlice in drugih bolezni. Odkar pa so čitali, niso hiteli več toliko na suho in so se raje zabavali z branjem. Danes ima že 23 ladij knjižnice, ki obsegajo po 60—70 zvezkov.

Predavanja za vojake. Med tem ko se naši fantje tekom svojih vojaških let ne naučijo ničesar prida, k večjem prav dobro pridušati, skrbе druge države čimdalje bolj zato, da se ljudje tudi pri vojaki kaj nauče. Jeseni leta 1903 je vpeljalo v to svrha dansko vojno ministrstvo predavanja za vojake. Vojake se poučuje o poljedelstvu, živinoreji, mlekarstvu, trgovini in o vseh drugih možnih stvareh. Slike in skioptik naj poleg predavanj pomagajo dati tudi takim ljudem, ki nimajo še prav nobene izobrazbe, temeljne pojme o vseh vprašanih javnega življenja. Tudi pri nas ne bi škodovalo, ko bi vojaštvo kaj več dalo na izobrazbo duha.

Narodno gospodarstvo.

Postojnska jama na razstavi v Londonu. Kakor smo že poročali, vrši se letos v Londonu velika razstava, ki jo priredi naša država v ta namen, da seznani tujce, v prvi vrsti Angleže z avstrijskimi razmerami. Poseben oddelek na tej razstavi je odločen za take kraje, katerih naravna lepota je taka, da lahko vabi tujce. S Kranjskega se razstave udeleži deželna zveza za promet s tujci. Postojnski glavar g. Štefan Lapajne je pri zadnjem njenem posvetovanju kot načelnik postojnske jamske komisije izjavil, da se tudi postojnska jama udeleži razstave. Razstavila bo več slik in več kapnikov.

Razstava v Milanu. Letos se vrši v največjem mestu Severne Italije razstava. Tudi za nas bi ne bilo

odveč, če bi se zanjo nekoliko brigali. Na njej se bodo namreč razstavile tudi slike in fotografije znamenitih avstrijskih krajev. V interesu povzdige prometa s tujci bilo bi umestno, da bi se postojnska jamska komisija, pa tudi druga merodajna društva obrnila na oddelek trgovinskega ministrstva, ki prireja avstrijski del razstave v Milanu.

Dohodki južne železnice v letu 1905 so znašali 119 milijonov kron, za 5 milijonov kron več kot leta 1904. Južna železnica veže — kakor znano — Trst z Dunajem.

Sadna drevesca iz drevesnice Košana-Buje dobe kmetovalci postojnskega okraja letos in sicer drevesca prve vrste po 40 h, druge vrste po 30 h. Hud mraz iz leta 1900. je uničil mnogo sadnega drevja in letos oddaja košanska podružnica mlada drevesca za novo nasajanje. Ker po drevescih zelo poprašujejo, obrniti se je takoj naravnost na kmetijsko podružnico v Košani.

Povečanje tovarne za izdelavanje mlečnega praška. V Avstriji imamo samo eno tovarno, ki predelava mleko v prašek in ga pošilja v posebno velikih množinah v južno Afriko. Mlečni prašek je prav uporaben v vročih krajih. Iz njega narediš mleko, kadar mu priliješ vode. Povpraševanje po mlečnem prašku, ki ga tudi zgoščeno ali kondenzirano mleko imenujemo, je postalo tako veliko, da se je ta edina tovarna, ki je v Pragi, odločila izdelavanje izdatno zvečati. Tudi pri nas se je že pisalo o taki tovarni, a našel se dosedaj še ni nikdo, ki bi iz misli napravil meso.

V mrzli zimi. Človek se odeva v gorka oblačila in se greje v gorki hiši. Slabo pa se godi živini, ki je odvisna od človeka. Vsako vreme mora prestajati, kakor da je iz železa ali jekla in ne iz mesa in krvi. Ker žival z besedo ne more potožiti, da jo zebe, ker je mokrotno vreme ali ker piše burja, menijo ljudje, ki ne mislijo, da se ni treba brigati zanjo. Zato vidimo, da stoje konji po pol ure ali tudi po več ur nepokriti pred vozom, dočim si voznik privoščí v gorki sobi kapljico. Kdor ima le nekoliko usmiljenja z živalimi-mučeniki, jim lahko pomaga. Torej ne pusti stati živali predolgo v mrazu ali dežju, pokrij jo z debelo odejo, po storjenem delu ji postreži v gorkem hlevu z dobro nepokvarjeno krmo in svežo nasteljo. Če zapazi na slabem potu ali ob slabem vremenu, da težek voz ne more naprej, je bolje pomagati riniti voz, kakor zmerjati voznika.

Mleko mesto piva. Na Francoskem in na Nemškem rastejo gostilne, v katerih prodajajo mesto piva in vina — mleko. V obmorskem mestu Kielu na Nemškem se je v takih restavracijah razpečalo na mesec 2000—3000 litrov mleka. Sedaj so se na mleko ljudje tako navadili, da treba mesečno 18.000 litrov mleka. — S časom bodo tudi pri nas mesta uvidela, da ni bolj zdrave pijače od dobrega mleka.

Koliko vode popijejo naše živali? Amerikanski živinozdravnik dr. Bitting si je delal nekaj let zapiske, da bi natančno vedel, koliko vode potrebuje na dan

konj in goved. Konj je spiše na dan 32 do 40 litrov. Konji pa, ki niso delali, so spili v svečanu in sušcu od 24 do 30 litrov. Goved popije več. Krave, ki niso dajale mleka, so pile po 39 litrov, mlekarice ne manj kot 56 litrov na dan. Konj pije največ popoldne, goved rano.

Mleko in krma. Detelja daje maslo srednje vrednosti in je boljša kot lucerna. Zelno perje je boljše kot repno. Po njem daje krava več mleka in maslo je zelo dobro. Oves zvišuje mast v mleku, vendar ne vpliva tako ugodno na mlečnost kot otrobi. Maslo po ovsu je izborna. Bob ne zboljša mlečnosti in menda deluje slabo na maščobo mleka. Veliko mleka dajejo krave po repi in redkvi.

Koliko mleka nam lahko dá krava? Slabotne kravice že komaj dajo 500 litrov na leto. Boljše so one, ki molžejo 1500—2000 litrov in najboljše one, ki zmorejo letnih 3000—3500 litrov mleka. Redkokdo zna krave tako rediti, da bi dosegel še boljše uspehe. Isti so seveda možni. Posrečilo se je že namreč dobiti od krave 54 litrov mleka na dan. 13.356 pa je največja mera mleka, ki je znana, da jo je kedaj dala na leto kaka krava. Tudi glede maščobe je ta krava prekašala naše. Že 13 litrov njenega mleka je zadostovalo, da se je napravilo 1 kg masla, naše krave pa potrebujejo zato okoli 30 litrov.

Ječmen kot krma za konje. Najprvo so krmili konje z ječmenom. V starem veku je bilo to glavno krmilo in morda edina hrana za konje. Arabec krmi še danes svoje čile arabske konjiče z ječmenom. Ako damo konju ječmen, razdrobimo ga, oziroma raztolčimo ga; kajti le tacega konj dobro naslani in z uspehom prežveči. Ječmen ima tako dobre snovi v sebi, da ga damo lahko 2 kg mesto 3 kg ovsu.

Deset zapovedi. Ako hočeš vzrediti dobrega prešiča spoštuj sledečih deset zapovedi: 1. Enega samega prasca ne debeli, ampak več skupaj. 2. Ne masti premlado prase, pač pa vsaj eno leto staro. 3. Ne pozabi dati prešiče rezati. 4. Dajaj mu le krepko krmivo, da se ti isto tembolj izplača — pomije in preobilna krma niso za debelenje. 5. Ne zakolji takoj vsakega prešiča, če neha žreti. Poišči vzroke, pusti ga stradati in zopet nadaljuj v debelenju. 6. Ne mešaj skupaj razna krmiva, s čimur si začel krmiti, s tem krmi do konca. 7. Glej, da ne bo prašič radi tebe stradal. 8. Ne jezi se nad veliko požrešnostjo prasca, zato pa mu daj vedno zadosti hrane. 9. Ne zahtevaj, da bi se ti prašič v 6 tednih odebelil. 10. Glej, da ne bo prašiču primanjkovalo miru, čistosti, reda, suhe nastelje, in daj mu priliko, da lahko rije.

Dvojna oploditev kobile. Na shodu francoskih zemljedelskih društev v Parizu so poročali o redkem slučaju, ko je vrgla kobilica istočasno žebe in mezga. Kobilica je bila pripuščena najpreje oslu in 12 ur nato žebcu.

Odkod je naša goved, pravzaprav ne vemo. Učenjaki so mnenja, da leži prvotna domovina

govedi v Srednji Aziji, ali pa v Afriki, kjer menijo, da se je najpreje udomačila. Gotovo je, da so goved že jako zgodaj ukrotili, kajti v Skandinaviji so našli ogrodja govedi, ki je živela v takozvani kamneni dobi pred davnim časom. Tudi so jih dobili v velikem v Švici iz onih starih časov, ko so ljudje bivali na kolenih.

Ali naj gnojimo po snegu? Če razstresemo gnoj po snegu, vidimo kako se gnojilo razteza po njem. Če se sneg stopi, pride gnojilo s sveženo vodo v zemljo. Drugače je, če zamrzne zemlja pod snegom. Tedaj voda gnojilo odplavi. Radi tega je vedno nevarno gnojiti po visoko ležečih krajih. Na ravnini je seveda umetno gnojenje po snegu zelo priporočljivo.

Klet, kjer se hrani po zimi zelenjava, naj se pogosto čisti ter zrači pri gorkem zimskem vremenu. Ako sta se posušila zemlja ali pesek, kjer prezimuje zelenjava, tedaj ju je treba previdno namočiti potom malih jarkov, ki so se nalašč zato izgrebli med posameznimi rastlinami.

Železno vrtno orodje se obvaruje rje na ta način, da se ga namaže z zmesjo obstoječo iz enakih delov smole in navadne masti, ki smo je nad ognjem nekoliko raztopili.

Bodočnost našega gospodarstva.

Ko gre ob siju spomladanjega solnca na polje delavni kmet, da položi v zemljo prva zrna, dozdeva se mu, da se začenja za njegovo bodočnost popolnoma nova doba. Premišljuje, kako bo dan za dnevom obračal svoje roke, da bo spravil pod trdo gručo seme. Pred oči mu tudi prihajajo vsi srečni in nesrečni trenotki, ki se mu utegnejo pripetiti do onega časa, ko bo lahko z zadovoljstvom sedel za mizo in užival za svoj trud zaslužen plačilo.

Na pragu novega leta zdi se nam umestno, da se tudi mi dvignemo nad sedanost in pomislimo, kam vede gospodarska pot nas in naše zanamce. Vprašajmo, se kam stremljiva bodočnost malega naročnika, živečega na tej čudovitej, rodovitnej in krasnej zemlji slovenski?

Tik sinjega jadranskega morja smo. V Trstu se skoro odpre nova železnica, ki bo vezala Adrijo z deželami, daleč za Slovensko ležečimi. V Trstu zahtevajo narodi onstran visokih planin, da se zboljša parobrodje. V Trstu zidajo prezirajoči in odrivajoči nas mogotei tovarne, ustanavljajo veletrgovine... In mi Slovenci naj smo na zemlji, ki je naša in ki ima biti naša — hlapeci!

Zdi se nam, da smo ta hip Čehi pred 50 leti. Nemci so tedaj stavili tovarne; Čehi so jim nosili le gradivo skupaj. Nemška veletrgovina in veleobrt je cvetela, Čehi pa so bile uboge kmetske sirote, ki so ponujale ošabnejšem trdo pridelano mleko, da so jim ga posnemali in za plačilo metali nazaj posnete pomije.

Bili so to predniki onih danes slavnih Čehov, ktere diči neizmerno zaupanje v same sebe in vera v bodočnost njihovega rodu...

Tudi Slovenci nismo sicer več, kar smo bili pred 20 ali 30 leti. Kmetijstvo je napredovalo za milijone in milijone kron. Zahvaliti se ima zato kmetijski družbi, ki danes lahko s ponosom trdi, „da ni enakega zastopa v Avstriji, ki bi toliko storil za svoje ude, kakor c. kr. kmetijska družba kranjska“. Njeni nasprotniki, ki so jo hoteli s svojo „gospodarsko zvezo“ uničiti, imajo tudi zasluge za povzdigo našega kmetijstva, a te obstoje le v tem, da je tudi njihovo delovanje, osobito na konsumarskem polju, dokazalo, da je edinole naša kmetijska družba vredna vsega zaupanja in njeno delo ne prenagleno pač pa temeljito in solidno. Klerikalci so dosegli zase ravno nasprotno od tega, kar so hoteli. Mesto razvalin, ki so si jih slikali, stoji v prid kranjskega kmetijstva pred nami kot nepremagljiva trdnjava — kmetijska družba kranjska.

Trgovina stopa v boljše poti. Trgovci se bolj in bolj združujejo v trgovskem društvu „Merkurju“, ki naj poleg Trgovske in obrtne zbornice postane za trgovca to, kar kmetijska družba za kmeta.

Obrt napreduje, če tudi ne kot bi morala.

Okoli posojilništva in bank se začenja zbirati slovenski kapital, ki naj v velikih podjetjih pokaže tujcem našo gospodarsko silo, našo žilavost in izraz našega zaupanja v same sebe in v bodočnost naroda. Mali smo še, majhni. Vsem tem našim gospodarskim studenčkom treba še mnogo, mnogo pritokov, da postane naša gospodarska sila veletok.

Potrebo 200 vagonov umetnih gnojil, ki jo ima na leto Kranjska, treba vsaj popetoriti. — Zboljšanju travnikov bo sledilo zboljšanje živinoreje in tej povzdiga mlekarstva. V teh smereh večletnega spopolnjevanja glede kakovosti in manj pospeševanja glede velikosti, bodo dohodki našega kmetijstva v milijonih izdatno poskočili. Nas Slovence bodo prištevali med prve umne kmetovalce.

Daleč, daleč je še, da postanejo vsi barantači izobraženi in požrtvovalni trgovci ter podjetni veletržci. Veliko polja čaka naše trgovine še v Trstu, Reki, Pulju itd., kjer naj bi združeni slovenski trgovci postali steber narodne bodočnosti.

Modernizacija v načinu izdelovanja, združno organizovanje, prehod iz malenkostnega k velikem, čaka še našo obrt.

Velika podjetja zajezi imajo naval tujcev in jih uničiti na celi črti. Od podjetnosti, bistrornosti organizatorjev zavisí uspeh.

Ogromno gospodarskega dela. Več kot za en človeški rod. Naša dolžnost je, da ga pospešujemo. Krepko naj se oklene vsakdo svoje stanovske organizacije. Vsakdo naj dejanski podpira njeno stremljenje. Glejmo, da si s čitanjem časopisov in knjig skušamo pridobiti vsaj ono znanje, ki ga imajo najboljši stanovski tovariši drugih narodov.

Prva in največja naša dolžnost pa naj je, da si vzgojimo nov rod, ki bo boljši od nas. Kar smo

mi zvedeli šele v pozni starosti, ali sploh ne, naj se naši otroci uče v nežnih letih. Zahtevajmo šol in zopet šol. Že v ljudskih učilnicah naj se uče otroci glavne pojme gospodarstva, da jim bo pozneje olajšano življenje. Naša mladina naj postane krepkejša od nas, samostojno misleč in izobražen rod, ki bo zmožen naglo dopolnjevati naša prizadevanja. Med nami je še mnogo mesta, da se razvijejo mlade sile. Le speljimo jih na prave poti, krepimo, vzbujajmo in podpirajmo jih!

S trdno vero, da vstaja slovenskemu narodu nova zarja, z zaupanjem v naše krepke sile, lotimo se takoj na začetku novega leta vstrajnega dela, ki nam je edino porok zato, da se izpolnijo naši ideali.

Po svetu.

Pasivni odpor so pričeli uradniki poštno-hranilnega urada na Dunaju. Vseh uradnikov je do 2700. Ker je delavni čas jako dolg in premalo osobja, obolelo je več uradnikov radi hudega napora. Ravnateljstvo je trdilo, da le hlinijo bolezen in da je to novo sredstvo za odpor. Dne 9. t. m. so začeli zopet delati kot po navadi, ker je ravnateljstvo obljubilo, izpolniti zahteve uradništva t. j. pomnožiti osobje in urediti plače. Uradništvo je sklenilo, da počaka tri mesece, v katerih se jim ima izpolniti obljubljeno, sicer začno potem zopet s pasivnim odporom.

Velik požar je uničil v Pragi češko knjigarno Otto in tiskarno „Unie“, kjer se je tiskalo 34 čeških listov. Škode je nad milijon kron. Knjigarna je bila zavarovana.

Čudna operacija. Te dni so v Pragi operirali dve sestri, ki sta bili zrašeni. Navadno so taki ljudje ustvarjeni, da ne more živeti eden brez drugega. Goraj omenjeni sestri so ločili in izkazalo se je, da je vsaka zase popolno bitje.

Največji zvon na svetu je v Moskvi na Ruskem. Tehta 19 ton ali 19.000 kg. Znamenit je ta zvon tudi radi tega, ker ne — zvoni. Dosedaj se namreč livarju, še ni posrečilo dobiti od njega glas.

Domisljija človeška je najbolj živa, kakor se zgodi ali grozi kaka nesreča. Začetkom tega meseca je bil v Zagrebu potres, pa zdaleka ne tako močan kot oni, ki je poškodoval Zagreb l. 1880. Vendar so taki razumnejši ljudje glavo izgubili samega strahu. Kar nankrat se je raznesel glas: Prišel je brzoglav iz Ljubljane, da se bo ob 1/2 12. uri vse porušilo. In ljudje so — verjeli. Drugi so pravili, da je prišlo iz Gradca telefonsko poročilo, da bo trajal potres še cel teden. In spet so verjeli! Eden je „videl“ rudečo luč nad gradom in ljudje so verjeli kakor na prisego. Drugi je hotel vedeti, da se je na bližnjem Slemenu odprl — vulkan. Tako so prihajali telegrami, telefon je prerokoval. In celo pametnejši ljudje so — verjeli.

Umrljivost otrok. Številke kažejo, da umrje v prvem letu velikansko število otrok. Na Nemškem n. pr.

umrje vsak peti otrok tekom prvega leta. Sedaj so ustanovili društvo, ki ima edini namen odstraniti vse, kar škoduje otrokom v teh letih.

Otročji velikan. Navadno tehta otrok ob porodu 3000—3500 gramov. Žena nekega cestarja na Nemškem pa je porodila otroka, ki je tehtal 7120 gramov in bil 66 cm dolg. Otrok je čez tri dni umrl.

Neverjetno visoka palača. Notranjcem se v Ljubljani dozdevajo hiše zelo visoke. Če pride Dunajčan v Ljubljano, zdi se mu, kot bi se Ljubljančanom hiše sesedle — tako majhne so v primeri z dunajskimi. Amerikanci presegajo v pogumnosti evropske hišne posestnike. Zidajo neverjetno visoke hiše. Sedaj delajo v New-Yorku hotel, ki bo visok 180 metrov in ki bo stal 24 milijonov kron. Prostora bo v njem za 2200 ljudi. To najnovejše poslopje bo torej tako visoko, da bi na ljubljanskem trgu presegalo skoraj trikratno višino ljubljanskega gradu s stolpičem vred, ki meri kakor znano 76 m.

Kako ribam določajo starost? Že dolgo se tradirajo, da bi mogli pri ribah poznati starost kot jo n. pr. lahko pri domačih živalih ter drevesih. Sedaj so dobili v ušesih kamenčke, ki se s starostjo množe in od katerih menijo, da je odvisna starost rib. Drugi spoznavajo ribe po kosteh, ki pokrivajo škrge. Te namreč vsako leto malo vzrastejo.

Kam gredo lastavice, pastirčice, škorci in druge ptice čez zimo? Kdor potuje v Egipt, lahko vidi, kako ob tem času mrgoli lastavic, pastirčic, škorcev in drugih ptic selivk na bregovih reke Nila. Nekatere se drže bolj izliva Nila, druge pa gredo tudi globočje v Afriko. Tudi do Rudečega morja pridejo. Arabci jako lepo ravnaajo z njimi, vsled česar so tudi ti ptiči tamkaj bolj domači. Pastirčice se vsedejo človeku na roke ali rame. Vzlic temu se ne čutijo v Afriki dobro. Veliko rajše so pri nas, kjer jim teče najlepši čas ljubezni in kjer tudi vale.

S čim odpravimo kurje očesa in bradavice. Najnovejše sredstvo, ki se ga priporoča proti tem izrastkom, je morska voda. Bajne izginejo popolnoma, ako se kopaš trikrat tekom treh tednov v morju. Ravnotako koristi kopel, ki si jo napraviš iz morske soli. Poskus na noben način ne more škodovati.

Podzemeljsko morje. Malokdo ve, da je pod zemeljsko skorjo silno veliko vode in sicer najmanj ena tretjina vsega našega morja. Ako bi vsa ta voda prišla na zemeljsko površje, bi poplavlila celo našo zemljo kakih 3000 čevljev visoko.

Kako so prevažali svetilnik. V Ameriki ni nič tako nenavadnega, da prepeljejo kako poslopje z jednega mesta na drugo. Store to s pomočjo železnih valjev, ki jih podlože in na katerih tako prevalijo celo stavbo. Nedavno so to poskusili tudi na Nemškem in sicer so v Hamburgu premaknili svetilnik, ki je bil težak 60.000 kg in visok 38 metrov, za 9 metrov dalje v morje. Delo je bilo tu posebno težko, ker je svetilnik pri svoji veliki višini imel le majhen podstavek in se je bilo

bati, da se med prevažanjem ne prevrne ali podere. Zato so podprli celo stavbo z železnimi žicami in tramovi. Priprave za to prevažanje so trajale več dni. Ko je bilo vse gotovo, so prepeljali stolp srečno v 38 minutah na novo njegovo mesto, kjer sedaj stoji. To prevažanje je stalo 24.000 K.

Zamorci hočejo biti beli. Sodniki v Missouri v Severni Ameriki so zadnji čas v kaj čudni zadregi. Tamošnji zamorci se namreč kar drenjajo, da bi bili zaprti. Ker je jetnišnica premajhna in se gosposka brani sezidati novo, morajo sodniki tatove in druge majhne hudodelce kaznovati z denarnimi globami. Zamorci pa teh nočejo plačati in hočejo za vsako ceno biti zaprti. Slednjič so prišli vzroku te čudne prikazni na sled. Med zamorci se je namreč zadnji čas razširila vraža, da postane vsled prebivanja v vlažnih ječah človeška koža v par tednih bela in od tega časa so začeli krasti itd., samo da bi bili zaprti za nekaj časa in tako postali beli.

Za kratek čas.

Znal si je pomagati. Okorn: „No, Vi ste mi lepega krojača nasvetovali; mojo črno obleko, katero sem mu dal v popravilo, je zastavil.“ — Zvitorepnik: „Mi je znano, zato je pa vzel mojo suknjo iz zastavnice. Sedaj Vam družega ne kaže, kakor priporočati moža drugim, da pridete do Vaše obleke.“

Dober svet. Neki tujec bi si rad ogledal starinski predjamski grad in jezdi po okrajni cesti preko Landola. Ker mu cesta ni znana, zavije namesto v Predjamo proti Studenem. Kmalu nato sreča domačina. „Se pride tako prav v Predjamo,“ vpraša tujec. — „Ne, ste zašli.“ — „Toraj moram nazaj jezdit?“ — „Ni potreba, samo konja obrnite, pa boste lahko do Predjame kar naprej jezdili.“

Tržne cene v Ljubljani.

Semena:			
Domača detelja	od K 100—	do K 110—	
Lucerna	» »	» »	» »
Laneno seme	» »	27—	» » 29—
Fižol:			
Rudeči ribniški	» »	26 50	» » 28 50
Prepelčar	» »	28—	» » —
Žito:			
Pšenica	» »	18—	» » —
Rž	» »	15—	» » —
Ječmen	» »	16—	» » —
Oves	» »	15-20	» » —
Ajda	» »	16—	» » —
Kože:			
Goveje z rogmi vred	» »	100—	» » 104—
Telečje	» »	65—	» » —
Svinjske	» »	80—	» » —
Lisičje	» »	9—	» » 10—
Kunine (belice)	» »	28—	» » 30—
» (rumenice)	» »	34—	» » 36—
Dihurjeve	» »	6—	» » 6-50
Vidrne	» »	24—	» » 25—

Za 100 kilogramov.

Za par

Zahtevajte cenike zastonj
in poštne prosto.

Franc Čuden

najstarejša eksportna tvrdka
na debelo in drobno.

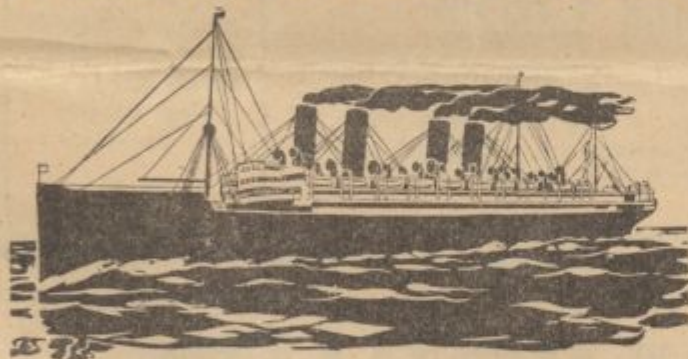
U r a r

in trgovec zlatnine in srebernine,
delničar prvih združenih tovarn ur »Union« v
Bielu, Genovi in Glashütte.

POZOR!

BERITE!

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je
s parniki „Severonemškega Lloyda“
iz BREMNA v NEW-YORK

s cesarskimi brzoparniki „Kaiser Wilhelm II.“,
„Kronprinz Wilhelm“, „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Prekomorska vožnja traja samo 5 do 6 dni.

Natančen, zanesljiv poduk in veljavne vozne listke za parnike
gori navednega parobrodnege društva kakor tudi listke za vse
proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARDU TAVČARJU

KOLODVORSKE ULICE ŠT. 35.

nasproti občeznani gostilni „pri Starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto.
— Vsa pojasnila, ki se tikajo potovanja, točno in
brezplačno. — Postrežba poštna, reelna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Kolorado,
Mexiko, Kalifornijo, Arizona, Utah, Wioming, Nevada, Oregon
in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izredno ceno
čez Gaiveston. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno.
Tu se dobivajo pa tudi listki preko Baltimora in na vse ostale
dele sveta, kakor: Brazilijo, Kubo, Buenos-Aires, Kolombo,
Singapore, v Avstralijo i. t. d.

Svetovnoznana

postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoldne
in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marca do 31. oktobra je odprta tudi ob
pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Največji lopov

ne more trditi, da je vino, bodisi dalmatinsko, istrijansko, vipavsko
ali dolensko, katero se toči na drobno in debelo v gostilni »Bog
in Narod« v Matenjivasi, nenaravno.

In v resnici:

v celem Notranjski

jih

je

le malo, kateri se niso v resničnosti tega prepričali ter lepega
»mačka« čistokrvne pasme vjeli. Razpošilja se tudi po železnici,
a v okolico dostavlja se brezplačno na dom.

Za obilni obisk ter mnogostranska naročila priporoča se

Milan Žnideršič

trgovina z raznim blagom, gostilna ter zaloga piva delniške družbe
združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Matenjivasi.

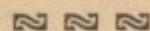
MAKS ŠEBER

== v Postojni. ==

Akcidenčna tiskarna.

== Knjigoveznica. ==

Fotografični atelije.

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska
vodstva, posojilnice, mlekarne zadrage itd.

**Izvršuje se po naročilu vsa
druga tiskarska dela**

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k
veselicam in občnim zborom, programe, nazna-
nila o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma
in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice,
trgovska naznanila itd. itd.

**Notranjci, berite, širite in naročajte
„Notranjca“!**

**Notranjci, rabite narodni kolek v
korist družbe sv. Cirila in Metoda!**

Loterijske številke.

Trst, 5. jannarja	59	82	80	66	29
Praga, 10. januarja	84	48	31	41	50

Zarezano strešno opeko

(Falz)

navadno strešno opeko, kakor tudi zidak, žlebak
in vsako drugovrstno opeko ima v zalogi

Karol Jelovšek

opekarnar na Vrhniki (Notranjsko).

Oglas.

Poslopje graščine Adlershofen v Postojni, nekda last Garzarollijeva, bo dal sedanji lastnik podreti. Vsled tega bodo cenó na prodaj

— razna okna, vrata, vratniki, strešna opeka itd. —

Kupci, ki nameravajo take stvari kupiti, kakor tudi podjetniki, ki bi hoteli podiranje omenjenega poslopja prevzeti, naj se osebno oglašé pri gospodu

Franu Jurca, veleposestniku v Postojni.

• • P. n. gostilničarji do- bijo steklo, porcelan in kuhinjsko opravo po nižanih cenah. • •	Velika trgovina in pekarija ANTON DITRICH v Postojni priporoča bogato zalogo špecerije, železa, porcelana, stekla, galanterije, barv in kolonijalnega blaga na debelo in drobno. Zaloga Portland- in Roman-cementa ter vseh potrebščin za stavbe. Zastopstvo za Notranjsko najboljšega strešnega krila „Eternit“ in druge raznovrstne opeke za kritje streh. • • • Rudeča sol in redilni prašek za živino.	• • P. n. rokodelci dobijo na vse v njih stroko spadajoče orodje in blago primeren popust. • •
--	---	---

Mala naznanila.

Sprejme se spreten sirar.

Plača po dogovoru. Nastop službe 1. aprila. Ponudbe z dokazili o sedanjem službovanju, naj se pošiljajo na „Narodno-gospodarsko društvo“ v Starem trgu pri Rakeku.

Krepkega mesarskega učenca

ki ima veselje za mesarsko obrt, sprejme Franc Žnidaršič, mesar v Postojni.

Učenca ali učenko

se sprejme, ki ima veselje in sposobnost za trgovsko obrt. Kje? pove upravništvo „Notranjca“.

Več sto visokodebelnih sadnih drevesc

prodaja po nizkih cenah krajni šolski svet v Postojni.

2 omari za led

(Eiskästen) in lperilni stroj ima naprodaj Anton Ditrich, trgovec v Postojni.

Divje kostanje,

lepo krepko drevje za drevorede ima po ceni naprodaj Trško oskrbnništvo v Postojni.

Cementne cevi

razne velikosti so po zmernih cenah naprodaj pri Jos. Dekleva v Postojni.

Izvrstno naravno brinjevo olje,

pristni brinjevec in slivovko ima naprodaj in pošilja na zahtevo vzorce Štefan Pivk, Predgrize, p. Črnič vrh nad Idrijo.

Moške obleke in uniforme

izgotavlja Josip Jurca, krojaški mojster v Postojni, na Jamski cesti št. 243. — Solidno delo in zmerne cene.

Učenec

poštenih staršev, s primerno šolsko izobrazbo, slovenskega in nemškega jezika zmožen, se sprejme v trgovino z manufakturnim blagom V. Šket v Ilirski Bistrici.

Kašelj.

Kogar kašelj nadleguje, naj rabi okusne in olajševajoče Kaiserjeve prsne karamele. 2470 notarsko poverjenih spričeval nam dokazuje, kako uspešno se jih rabi zoper kašelj, hripavost, katar in zaslinjenje. — Zavitek 20 in 40 vinarjev. — Edino pristne so one, ki imajo varstveno znamko »Drei Tannen«. Zalogo ima J. Hus, lekarnar v Vipavi.